הוא דאמר כי האי תנא דתניא חותמות שבקרקע מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך אחד שבת ואחד יו"ט ושבכלי בשבת מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך ביום טוב מתיר ומפקיע וחותך תרצת לך רישא אלא סיפא קשיא הא מני ר' נחמיה היא [ו]דאמר כל הכלים אין ניטלין אלא דרך תשמישן אי רבי נחמיה מאי איריא שבת אפילו יום טוב נמי וכי תימא שניא ליה לר' נחמיה בין שבות שבת לשבות יום טוב ומי שניא ליה והתני חדא [ז]מסיקין בכלים ואין מסיקין בשבתי בשברי כלים ותניא אידך מסיקין בין בכלים בין בשברי כלים ותניא אידך אין מסיקין לא בכלים ולא בשברי כלים ומשני לא קשיא הא ר' יהודה הא ר"ש הא ר' נחמיה תרי תנאי ואליבא דר' נחמיה: **מתני'** [ח]אין פוחתין את הנר מפני שהוא עושה כלי [ט]ואין עושין פחמין ביום טוב [י]ואין חותכין את הפתילה ר' יהודה אומר חותכה באור: **גמ'** מאן תנא דפחיתת נר מנא הוא [כ]אמר רב יוסף ר' מאיר היא דתניא [כא]כלי חרס מאימתי מקבל טומאה משנגמרה מלאכתו דברי ר' מאיר ר' יהושע[כב] אומר [כג]משיצרפו בכבשן א"ל אביי ממאי דלמא עד כאן לא קאמר ר' מאיר התם אלא דחזי לקבולי ביה מידי אבל הכא למאי חזי לקבולי ביה פשיטי איכא דאמרי אמר רב יוסף ר' אליעזר בר' צדוק היא דתנן [כד]אלפסין חרניות טהורות באהל המת וטמאות במשא הזב ר' אליעזר בר' צדוק אומר אף טהורות במשא הזב לפי שלא נגמרה מלאכתן א"ל אביי דלמא עד כאן לא קאמר רבי אליעזר ברבי צדוק התם אלא דחזי לקבולי ביה מידי אבל הכא למאי חזי לקבולי ביה פשיטי תנו רבנן אין פוחתין את הנר ואין עושין אלפסין חרניות ביום טוב רבן שמעון בן גמליאל מתיר באלפסין חרניות מאי חרניות אמר רב יהודה ערניות מאי ערניות אמר אביי צעי חקלייתא ואין עושין פחמין פשיטא למאי חזי תני רבי חייא לא נצרכה אלא למוסרן לאוליירין לבו ביום ובו ביום מי שרי [ט]כדאמר רבא להזיע וקודם גזרה הכא נמי להזיע וקודם גזרה: ואין חותכין את הפתילה לשנים מ"ש בסכין דלא דקמתקן

אין פוחתין את הנר. פירש רש"י [א] ליטול מחד מן הגולמיס של יוצר ולמחוב מגרופו בתוכו ולחקוק נר שעושה כלי ותימה מ"כ פסיקא לחסור לפפילו אין עושה כלי גמור מ"מ מסור להתחיל את הכלי [ב] וע"ק מאי קא אמר עלה בגמרא [ג] מאימתי מקבלין טומאה משעה שנגמרה מלאכתן הואיל והוי כלי ואע"ג דמסר [ד] את קולסו לפייתו בתנור מ"מ כיון דהוי כלי לדמה וכלי לדמה אין מקבלין טומאה לכן נראה לפרש דאין פוחתין את הנר שכך רגילין לעשות בתוירו קולסו לפייתו קא לו דבר אחר כדי לעמוד הואיר בשעת לפייה שלא יפלו הממיכות יחד ויסתום הואיר ולאחר לפייתו קנת מסלקין אותו דבר שבתוכו ועל זה קאמר אין פוחתין את הנר כלומר שאין מסירין מה שבתוכו דהוי כמו גמר כלי וגמרה מלאכתו ולפי שרגילין לאחר שסלקו מה שבתוכו שמחזירין אותו לתנור כדי לנרפו היטב קאמר בגמרא מכן תנא דפחיתת נר מנא הוא וקאמר ר"מ היא דקאמר דמקבלין טומאה כשסלק מה שמשימין בתוכו מע"פ שלא החזירו אותו עדיין לתנור אלמא דפחיתת נר הייט גמר כלי ורבי יהושע קאמר משיצרפו בכבשן דאיט כלי עד שיחזיר אותו לתנור כדי לנופרו אם כן לדידיה פחיתה הוה שריפ:

אלפסין חרניות טהורות באהל המת. פי' רש"י קערות של עיירות ואין מקפידין על כלים של חרס לוכלין בה ואין מממיינין עד שתתקתק ותצרף בהם והן טהורין באהל המת שאין להם תוך ובעינן כלי פתוח וטמאות במשא הזב דהזב מטמא כלי חרס בהסט כדפקדת לן [ה] מכלי חרס אשר יגע בו מיזהו מגעו שהוא כבולו הוי אומר זה הסטו אלא מגעין תוך ומיהא דהואיל ואין להם תוך היכי מטמא [ו] בהסט הא ממילין [ז] כל שאינו בא לכלל מגע אינו בא לכלל הסטו [ח] לכך פי' ר"ת ערניות יש להן תוך אלא שמכוסות למעלה ועומדות ליפתם ואותם של כפרים אין מקפידין ואוכלין בך עליהן וטהורות באהל המת אבל כלי עץ אפילו פתיל פתיל טהור באהל המת ומיהו ליפתם כדאמרינן [ט] גבי צמיד פתיל שמא תסיטם אמתו ומקמר נמי [י] כלי צמיד פתיל נגוע באהל המת ואינו נגוע במעת לעת שנגמלה: ומטמא

נוף דאמר כי האי תנא. שמואל דאמר לעיל דאפי' ביו"ט אינו מפקיע דאמר כי האי תנא דאמר נמי בחותמות שבקרקע דאפילו ביו"ט אין מפקיע: **פרצת לך רישא.** דשלמא דשמואל בחותמות שבקרקע דמסייע ליה האי תנא: **סיפא קשיא.** דאמר שמואל ושל כלים בשבת מתיר ומפקיע ומותך ואפי' תנא דתני ושל כלים בשבת מתיר אבל לא מפקיע ולא מותך: **הא מני רבי נחמיה היא.** דלומר לעולם מותר להפקיע ולחתוך לאין בהם משום סתירה ולאפי' תנא גופיה אם יכול להפקיע ולנתק בידו שרי והא דקתני משום טלטול סכין קתסר ורבי נחמיה היא דאמר בערובין (דף לה.) אפי' תרווד ואפילו טלית אין ניטלין אלא לצורך תשמיש שהן מיוחדין לו וסכין לאוכלין הוא דמיוחד ולא לחותמות ובהא לא מסייע ליה לשמואל כוותיה: **אי הכי דרבי נחמיה היא: שבות שבת.** דטלטול שבות הוא ולא החמיר בטלטול יום טוב כבשל שבת: **מסיקין בכלים.** דבני טלטול נמי [יא] ניהו ומטלטלן נמי להסיקן: **אין מסיקין בשברי כלים.** שנשברו בי"ט דלא מצו לטלטול ואי משום דאזו להסקה אתמול לא להכי קיימי: **מסיקין בין בכלים בו'.** לעיל אמרו מוקלה: **אין מסיקין לא בכלים.** לאין ניטלין אלא לצורך תשמישן וכ"ש בשברי כלים דגולל הוא. והא דרבי נחמיה היא ומפיעתא ר"ש וקמייתא דרבי יהודה ום"מ בי"ט ר"ש נחמיה להא דסקה בי"ט קאי: **תרי תנאי.** חד אמר שני ליה שבות שבת משבות י"ט וחד אמר לא שני ליה: **מתני' אין פוחתין את הנר.** ליטול אחד מן הכיליס של יוצר ולמחוב מגרופו למוכו לאקוק נר קרוויזי"ל בלע"ז מפני שעושה כלי: **ואין עושין פחמין.** לאיהו נמי כלי ניהו לנופרי זהב ופפילה נמי כלי היא להלקה שלריכה עשייה ותקון: **תוכן נאור.** בגמרא מפרש מאי שנא אור מסכין: **גמ' דפחיתת נר מנא הוא.** קולסו שלרפו בכבשן: **משנגמרה מלאכתן.** מקיקתס: **משיצרפו.** משיחזקס ע"י לירוף האור בכבשן. מלרף בלשון חכמים מחזק ומקשה כלי חרס וכלי מתכות בדבר הממזק בין (ביל) [במיס] בין באור[יב]: **וממאי.** דס"ל לר"מ בגר כשאר כלי חרס בגמלמת שאר כלי חרס גדולים הס ואס אין לאויין למיס ואין ולדבר לא מפני שממקן אזו מיהו לדבר יבש כגון פירות אבל גר קטן הוא וכי לא אזו למלתיה למאי אזו ומשני אזו לקבולי ביה פשיטי: **איכא דאמרי אמר רב יוסף.** מתני' דקתני פחיתת הגר מנא הוא ר"ש גרסי לדוק היא דאמר לפני מקיקה מטוי ליה מנא: **אלפסין חרניות.** מפרש לקמן קערות של בני עיירות שאין בני כרכים גדולים ואין מקפידין על כלים גאים ומשנפסטה הקערה של חרס אוכלין בה בשר ואין ממתינין עד שתתחקק ותצרף בכבשן: **טהורות באהל המת.** לגגבי אהל המת בעינן תוך לכלי חרס לכתיב וכל כלי פתוח (במדבר יט) משמע ליה לו פתח וכן לכל טומאת מגע: **וטמאות במשא הזב.** שהזב מטמא כלי חרס בהסט דנפקא לן בתורת כהנים [טו] מוכל כלי חרס אשר יגע בו הזב וגו' (ויקרא טו) ודרשינן התם זה הסטו וכיון דמטמי ליה הסטו מאבריו לא בעי תוך וקסבר ת"ק כלי ניהו הואיל ומתמעין בהן כמות שהן הלכך מקבלין טומאה בדבר הרחוי לטומאן: **ר"ש אומר.** אין להם שום טומאה דלאו כלי ניהו: **לפי שאין נגמרה מלאכתן.** חקיקתן הא נחקקו מטמאות. מדאפלוג בהלפסין אלמא לר"ש חקיקה משוי להו מנא: **דחזי לקבולי מידי.** משנחקקו ומיהו קולסו חקיקה לא דסופן ליחקק: **לאוליירין.** מחמי חמין ומרחצאות ואע"ג דלצורך י"ט הן עושין: **מי שרי.** להחס והלא גזרו על הרחילה בפרק [דף מ.ט] ואפילו הוחמו מבעוד יום וכל שכן להחס חמין לא הותר מעולס: **להזיע.** מכניס הפחמים לתוכו ובני מדס נכנסין ומזיעין. וקודס שגזרו על הזיעה נגזיר מפני זו: **דקמתקן**

בשאין שם אויר, אבל יש שם אויר משליכה לאויר ודיו. אין עושין פחמין אפילו לאוליירין שצריכין לחמם המרחץ בו ביום כדי להזיע, שהיתה שנויה קודם גזירה מותר. ירושלמי א"ר נסא ויאות כן אנן אמרין הדא קלוריתא שרי (מינה) [מושיף] ומכחל מינה ביו"ט. א"ר מנא כאן לשימור כאן לרפואה.

[מתני'] אין פוחתין את הנר מפני שעושה כלי. ואמרינן מאן תנא דפתיחת

מסורת הש"ס

ו) שבת קמו. עיי"ש לה. [תוספתא דשבת פט"ו], ז) [נקמן לג.] שבת [כה:] כט. קכד: קמג. ע"ש, ח) תוספתא דכלים פ"ג, ט) [בתוספתא ר' יהודה], י) עדיות פ"ג מ"ה ע"ש, יא) נדרים כז:, יב) [רש"י מ"ו], יג) ער' תוי"ט פפ"ד דכלים, יד) [מלורש מכילתא דזבים פרשתא ג], טו) [נקרא כתיב וכלי תכרם], טז) [ולפ"ל לה:], יז) בתורת כהנים עיין רש"י ויקרא טו יב, יח) [תוליך קכד: ועיין תוס' שבת פד: ד"ה שהטויים ורש"י שם ד"ה ודין ועוד רש"י ב"ק כה: ד"ה פכין], יט) [ניטין פפ:], כ) [נדה דף ה:],

גליון הש"ס

גמ' אר"י ר' מאיר היא. עיין ר"ש פ"ג מ"ד דכלים:

לעזי רש"י

קרוויזי"ל [קרוישו"ל]. מנורה.

מוסף רש"י

מסיקין בכלים. כיו"ט שהכי דאזן לטלטול ויטלטלם ויתנם לתוך תאור (שבת קכד:). ואין מסיקין בשברי כלים. דהוו להו מוקצין ולא אזו לטלטול (שם) אי: בשברי כלים שנשברו בו ביום דהוו להו גולל (שם כח: קמג.). להזיע. נתנם להזיע ממתק סוס בית המרחץ ולא נתן עליו מים, וקודם גזירה. על שלא גזרו על הזיעה (ברכות כז:).

מוסף תוספות

א. פחיתת הגר ששוקע אצבעו בביצים ועושין בהן בית קבול. רשב"ם. ב. ואמאי אמרינן בגמרא מאן תנא דפחיתת כלי משוי ליה מנא. תכ"פ. ג. ר"מ היא, דתנן כלי חרס. רשב"ם. ד. אין זה כלי חרס. שם. ה. [ו]צמיד פתיל הוא דמקבל טומאה בהיסט משום שיש לכלי תוך אלא שהוא צמיד פתיל. ענ"ר.

רבינו חננאל

[ופרקינן הוא דאמר כי האי תנא דתניא חותמות שבקרקע מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך אחד בשבת מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך ביו"ט. ושבכלי שבת ואחד יו"ט. ושבכלי מתיר ומפקיע וחותך]. הא [סיפא] דלא כשמואל, דשמואל אמר חותמות שבכלים מתיר ומפקיע וחותך אחד יו"ט ואחד שבת. **ואוקמה** שמואל לר' נחמיה דאמר אפילו טלית ואפילו תרווד אינו ניטל בשבת אלא לצורך תשמישן, לפיכך אסור בשבת ליטול סכין להפקיע או לחתוך בה, ואליבא דהאי תנא דתני דשני ליה לר' נחמיה בין שבות דשבת לשבות דיו"ט, אבל [סיפא] [רישא] דהא מתניתא מסייע ליה לשמואל דקתני [רישא] חותמות שבקרקע מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך אחד שבת ואחד יו"ט כשמואל. **[מתני']** אין פוחתין את הנר מפני שעושה כלי.

רבינו חננאל (המשך)

הנר משוי ליה מנא, אמר רב יוסף ר' מאיר היא, דתנן כלי חרס מאימתי מקבל טומאה. ר' מאיר אומר משתיגמר מלאכתו, וכיון שפחת לו מקום לצוק בתוכו שמן, כבר נגמרה מלאכתו. וחכ"א עד שיצרפנו בכבשן. פירוש זה הנר אע"פ שהוא פתוח לקבל שמן, אין מוציקין בתוכו עד שיצרפנו בכבשן ויכשר להדליק בו. ודחה אביי להא דרב יוסף ואמר, דילמא עד כאן לא קאמר ר' מאיר התם משנגמרה מלאכתן הוי כלי ומקבל טומאה, אלא משום דאע"ג דלא חזי למיכל ביה ולאשתמושי בגויה עד שיצרפנו בכבשן, השתא מיהא חזי לאגוחי בגויה מידי. הכא האי נר קודם שיצרפנו בכבשן למאי חזי. ופרקינן הכא נמי כיון שעשה לו פתח חזי לקבולי ביה פשיטי. רב אשי מתני לה הכי אמר רב יוסף ר"א בר' צדוק [היא], דתנן אלפסין חרניות טהורות באהל המת וטמאות במשא הזב, ר' אלעזר בר' צדוק אומר אף טהורות במשא הזב, לפי שלא נגמרה מלאכתן, פירוש אילו אלפסין חירניות סתומות הן, דתניא אין פוחתין הלפסין סתומים, רשב"ג מתיר. גרסינן בירושלמי תני לפסין סתומין שעשאן מעיו"ט לא יפחתם ביו"ט מפני שהוא כמכשיר [כלי] ביו"ט, ורשב"ג מתיר, תמן תנינן ועל אלפסין חרוניות שהן טהורות כו', אתייה דיחידאה דהכא כסתמא דתמן, ודיחידאה דתמן כסתמא דהכא. וקי"ל כלי חרש סתום אינו מטמא באהל המת שנאמר וכל כלי פתוח, אבל מטמא במשא הזב כי כלי הוא אע"פ שאין פתוח, ור' אלעזר בר' צדוק אומר אינו כלי עד שיפתח, ופתיחתו היא גמר מלאכתו. **צעי חקלייתא.** פירוש קדירות של בעלי כפרים. ירושלמי ר' בא בשם רב יהודה בקעת סומכה בכותל בשביל שלא תסכסך. פירוש מלשון ליחכה נירו וסכסכה אבניו. תני אין מכבין את הבקעת בשביל לחוס עליה, ואם בשביל שלא תעשן הבית או הקדירה מותר, א"ר חנינה

כז א מיי' פ"ג מהלכות יו"ט הלכה יב סמג לאוין סה טוש"ע ח"מ סי' תקל סעיף ו:

כח ב מיי' פ"ד מהלכות יו"ט הלכה ח סמג לאוין סה טוש"ע ח"מ סי' תקל סעיף ז:

כט ג מיי' שם הל' ז סמג שם טוש"ע שם סי' תקג סעיף ג:

ל ד מיי' וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' תקל סעיף ח:

לא ה מיי' פט"ו מהל' כלים הלכה ג: